

KRIZA JÁNOS NÉPRAJZI TÁRSASÁG ÉVKÖNYVE 17.

Kriza János Néprajzi Társaság Évkönyve

17

A könyv megjelenését a

támogatta.

Nemzedékek, kutatások, lenyomatok

Szerkesztette
Ilyés Sándor
Jakab Albert Zsolt
Szabó Á. Töhötöm

KRIZA JÁNOS NÉPRAJZI TÁRSASÁG
KOLOZSVÁR, 2009

Kiadja a KRIZA JÁNOS NÉPRAJZI TÁRSASÁG
400162 Kolozsvár, Croitorilor (Mikes) u. 15.
telefon/fax: +40 264 432 593
e-mail: kriza@mail.dntej.ro
www.kjnt.ro

© Kriza János Néprajzi Társaság, 2009

Borítóterv és tipográfia
Könczey Elemér

Számítógépes tördelés
Sütő Ferenc

ISBN 978-973-8439-49-8

Készült a kolozsvári GLORIA és IDEA Nyomdában
Igazgató: Nagy Péter
Megrendelési szám: ~~XXXX~~/2009

Tartalom

Előszó	7
Könczei Csongor Ki számít kalotaszeginek? Egy néprajzi tájegység és a hozzá fűződő regionális identitástudat alakulásának történeti áttekintése	9
Szilágyi Levente Az államhatár hatása Csanáros és Vállaj kapcsolatára 1918-tól napjainkig	27
Peti Lehel Közösségi krízishelyzeteket artikuláló látomások a moldvai csángó falvakban	49
Ozsváth Imola Falusi értelmiségiek háborús- és katonatörténetei	71
Szócs Levente Czirják Gergely: népi önéletírás és lokális emlékezet	101
Vajda András Egy sáromberki paraszti irattár elemzése	123
Turai Tünde Család: ideológia és gyakorlat. Az intézmény újragondolása az idősek felől	159
Kinda István A mész az mejen, míg a világ, ment es... Egy ősrégi népi ipar a 20-21. században	175
Demeter Éva Néprajzi apróságok	195

Előszó

Rezumate	211
Abstracts	215
Szerzőink	219
Autorii	221
Authors	223

A Kriza János Néprajzi Társaság 17. Évkönyve rendhagyónak bizonyul több szempontból is. Az utóbbi években megjelent évkönyveink tematizált kötetek voltak, többnyire egy konferencia, egy tudományos munkaülés anyagát tartalmazták, vagy a néprajzkutatás jeles képviselői előtt tisztelegtek. Most viszont kissé visszakanyarodunk a legelső évkönyvekgig, és egy tudományos körképet megrajzoló munkát ajánlunk a Tisztelt Olvasó figyelmébe. Köztudott, hogy az első évkönyveink a KJNT munkásságának, a tagok kutatásainak keresztmetszetét kívánták adni, mintegy jelezve a szélesebb olvasóközönség előtt, hogy a Társaság kiterjedt tudományos munkát végez, ez a munkásság átfogja a népi kultúra világának széles palettáját, és az eredmények pedig megkívánják magát a publikálást. Jelen esetben nem kell külön azt bizonyítanunk, hogy a tudományos munka folyik tovább, hisz eredményeinket ismerik nemcsak az erdélyi, hanem a magyarországi szakmai életben is, és nem egy adott konferencia anyagának kiadásán fáradoztunk, hanem a KJNT és a Magyar Néprajz és Antropológia Tanszék berkeiben rendszeresen publikáló fiatal kutatók munkásságának szintézisét vállaltuk fel. Pontosabban a *Lenyomatok* sorozatunk szerzőgárdájának aktuális kutatásairól gyűjtöttünk össze egy csokorra valót.

Úgy gondoljuk, hogy ettől még az *Évkönyvből* nem lett *Lenyomatok* és a *Lenyomatokból* sem lett *Évkönyv*. A *Lenyomatok* kiadása egy ideig szünetelni fog, mert úgy éreztük, váltani kell, átgondolni a jövőbeli lehetőségeket, talán saját koncepcióinkat, elvárásainkat és hozzáállásunkat is. Arra viszont büszkék vagyunk, és ezt meg is szeretnénk mutatni, hogy létezik egy olyan szakmai csoportosulás, amely az említett sorozatban rendszeresen közölt, konferenciáinkon részt vett, tehát velünk együtt „nőtt bele” a tudományos tevékenységbe. Nem szeretnénk őket sem egy generációnak, sem egy iskolának nevezni, habár tény, hogy ugyanazon oktatási intézményből indultak útnak, hasonló fiatal kutatói pályát jártak be eddig, és az is tény, hogy magunk között *lenyomatosoknak* is szoktuk nevezni őket. Az, hogy most az *Évkönyvben* jelentkeznek újabb munkáikkal, jelenti azt is, hogy már nemcsak úgy gondolunk rájuk, mint akik a fiataloknak szánt sorozatban publikálnak, hanem egy sorba helyezzük őket az elismert, hivatásos kutatókkal. Persze, többen közülük már közöltek

az *Évkönyvben*, az éppen soron levő tematikához kapcsolódva, viszont ez alkalommal egymás mellett nyújtják tudásuk legjobbját.

Kilenc szerző szövegét olvashatjuk itt, kilenc olyan témában, amely lazán tömbösíthető, a szerkesztői önkénynek megfelelően. A tanulmányok egyszerre mutatják meg azt, hogy a szerzők egy szakmai műhelyből, egy oktatási keretből indultak ki, és azt, hogy személyes érdeklődésük, szakmai orientációjuk milyen irányba fejlődött tovább, hogyan diverzifikálódott. A kötet végén található rövid életrajzok pedig arról is hírt adnak, hogy milyen intézményes keretek között fejthetik ki szakmai tevékenységüket. A témák sokfélesége szerencsés jellemző, hiszen így az olvasó is a sokszínűség jegyében viszonyulhat a kötethez, ami – szerintünk – az eddigi kiadványainkra is igaz.

Több munka foglalkozik narratológiai vizsgálatokkal, jelezvén, hogy a biográfiai szövegek még mindig egy jelentős forrástípust képviselnek. Hasonló megközelítésmódot tapasztalhatunk az írott szövegek, az archívummá szerveződő korpusz elemzésekor is, a kétfajta regiszter rokon szempontok sokaságát hívja elő. Egy másik jellemző, ami számos szövegben tetten érhető, az az antropológiai viszonyulás, a komplexebb kutatási attitűd, melynek megfelelően a kulturális vagy társadalmi jelenségek nem önmagukban, hanem kontextusaikban tárulnak elénk – legyen szó regionális identitásról, családi és generációs problémákról vagy a vallásos élmény különféle megnyilatkozási formáiról. Az Olvasó tradicionálisabb néprajzi témákról is talál magának olvasnivalót, ami viszont nem jelenti azt, hogy a népi mesterségekről vagy a múzeumokban fellelhető tárgyakról értekezve a szerzők ne használtak volna egy többszempontú elemzési és értelmezési rendszert. Sokkal inkább azt jelenti, hogy *Évkönyvünkben* helye van minden olyan vizsgálatnak, amely hozzájárul a tudományos kutatás gazdagodásához.

A szerkesztők

Rezumate

Köncei Csongor

O prezentare istorică a unei regiuni etnografice și a identității regionale – Călata

Poate nici nu mai există o regiune a teritoriului de răspândire a limbii maghiare, care să beneficieze de cantitatea de material etnografic ce se referă la zona Călătei. O caracteristică evidentă a acestui material este faptul că reflectă o continuă încercare – prin diferite puncte de vedere și metodologii – de a-i reliefa hotarele fizice, istorice și culturale, implicit de a recepta și defini identitatea regională. Întrebarea etnografică de bază este: până unde se situează această regiune, care sunt satele care sunt sau pot fi cuprinse în această regiune și cine poate fi considerat localnic din Călata? Lucrarea de față încearcă să răspundă la toate aceste întrebări pe baza unui amplu material istoric, lingvistic și etnografic, creionând datele și argumentele ce pot sta la baza unei delimitări culturale.

Szilágyi Levente

Influența graniței asupra relației dintre Urziceni și Vállaj din 1918 până astăzi

Zonele din apropierea hotarelor politice nu pot fi percepute fără procesele istorice care au dus la formarea, sau dimpotrivă, dispariția graniței. Lucrarea de față prezintă textele narrative legate de formarea și trăirea acestui fenomen pe baza unei cercetări etnografice despre localitățile Urziceni (România) și Vállaj (Ungaria). Aceste texte includ acțiuni administrative, povestiri legate de evadări și trecerea ilegală a frontierei și chiar conceptele umane privitoare la graniță. Locuitorii celor două localități au perceput „trăirea” aceleiași teritorii fizice în moduri total diferite, ca urmare a două modificări consecutive a graniței. Cercetarea experiențelor și conceptelor referitoare este posibilă doar cu ajutorul unei periodizări, deoarece acestea – pe lângă preferințele individuale – prezintă diferențieri și pe axul temporal. Interviuurile etnografice ne arată că experiențele negative prezintă intensificări mult mai mari în cazul localității Vállaj, comparativ cu locuitorii Urziceniului.

Peti Lehel

Viziuni articulând situații de criză în satele de ceangăi din Moldova

Lucrarea discută aspectele culturale și istorice al fenomenului viziunilor colective din cadrul culturii tradiționale ceangăiești. Autorul susține, că experiențele colective, având conexiuni cu forța divină, au jucat un rol important în articularea situațiilor de criză în trecut. În aceste situații de criză, create de dictatura comunistă, viziunea individuală și colectivă au devenit un mod de exprimare a situațiilor individuale și colective. Atenționările, conținutul milenaristic și apocaliptic a viziunilor, au atras atenția asupra incoerențelor noii lumi, create de puterea politică în acest context istoric-ideologic. Mesajele formulate în aceste experiențe individuale și colective au devenit generatorul acțiunilor în situațiile de criză, și principala formă de protest.

Ozsváth Imola

Povestiri de război și militarești la intelectualii din zona rurală

Una dintre particularitățile comune ale memorialiilor și istoriilor de viață a dascălilor cercetate de autor constituie formularea amintirilor și a istoriilor legate de armată și de Războiul Mondial. Majoritatea povestitorilor erau încă copii în perioada Războiului Mondial fiind martori ai invaziei armatelor străine, precum și ai trimerii tuturor bărbaților în lagăre. Acești copii erau nevoiți să preia conducerea gospodăriei în familie, neputând ajunge astfel la școală. Flăcăii fac armată câteodată chiar și trei ani în cazul armatei române. Aceste amintiri capătă în istoriile de viață ale dascălilor doar formulări parțiale, făcând referiri de mai multe ori la reflectarea critică a sistemului militar din perioada respectivă. Ocupând posturi de dascăli la sate, aceștia consemnează istoriile vârstnicilor legate de perioada de captivitate, scrisorile trimise din tabere, amplasează plăci comemorative, și în același timp acordă atenție consemnării folclorului militar răspândit în oralitate.

Szócs Levente

Czirják Gergely: autobiografie populară și memorie locală

Lucrarea analizează autobiografia lui Czirják Gergely (1913–1993), un fierar din Ciumani, județul Harghita. O parte din autobiografia cu titlul *Havasi gyopár* a fost publicată în 1979. Investigația se referă în primul rând la textul autobiografiei, precum și la contexturile în care oamenii din Ciumani vorbesc despre Czirják Gergely. Concluzia lucrării este că comunitatea locală își amintește de Czirják Gergely mai degrabă ca de un fierar renumit, și mai puțin ca de un autor.

Vajda András

Analiza unei arhive țărănești din Dumbrăvioara

Lucrarea de față urmărește ilustrarea funcției scrisului în viața de fiecare zi pe baza analizei cantitative și calitative a unei arhive țărănești. Focusează pe modul în care scrisul restructurează mediul și viața individului, pe multitudinea de texte care apar în fiecare etapă a vieții, obligând individul să le folosească. Se pune un accent major pe om, pe persoana care încearcă să înainteze sau cel puțin să se mențină pe o treaptă anume a ierarhiei sociale, care aduce sacrificii pentru o bunăstare materială, și pe contextul social și economic, care printr-o continuă transformare necesită adaptări, strategii și rezolvări diferite. Arhive sunt de fapt amprentele acestei mișcări sociale continue, și a răspunsurilor date la această dinamică.

Turai Tünde

Familia: ideologie și practică socială

Instituția familiei a trecut prin numeroase schimbări la sfârșitul secolului 20 și începutul secolului 21, ceea ce i-a preocupat în mare parte pe cercetătorii de știință socială. Sociologii și demografii au fost cei care au acordat cea mai mare atenție acestui subiect: accentul este în majoritate pus pe modificările structurale apărute din cauza divorțului, recăsătoriilor, părinților vitregi, copiilor proveniți din alte căsnicii anterioare, conviețuire, familii cu un singur părinte, celibatari. Se pare că ultima formă de familie care a devenit și un punct de referință în lucrările științifice este familia nucleară, de când tendințele menționate au îngustat mărimea familiei și au reformulat sensul ei. Autoarea propune reconceptualizarea instituției de familie dintr-un nou

punct de vedere. Analiza se bazează pe cercetarea de teren făcută într-o comunitate rurală din România, în județul Sălaj. În această societate forma dominantă de familie este familia nucleară – cel puțin în aparență: în normele declarate și în ceea ce privește dimensiunea ei formală. Dar putem fi siguri că ceea ce vedem este în realitate familia nucleară? Funcționează ea ca o instituție nucleară? Dacă analizăm relația dintre vârstnici și familia copiilor lor putem descoperi multe strategii ale formațiunilor de familii mai extinse.

Kinda István

O meserie populară străveche în secolele 20–21

Bazându-se pe datele culese în ultimii trei ani de cercetare, prin surprinderea secvențelor de viață, studiul prezintă rolul arderii varului în familie și în comunitate, acel proces care, prin schimbarea generațiilor, a parcurs o reînnoire continuă, și mulțumită căruia lucrătorii acestei industriei specifice au reușit să producă, în același timp, atât câștig economic cât și social. În această fază a cercetării autorul a încercat, prin folosirea metodei de interviuri, să dezvelească fundalul economic al arderii varului în secolele 20–21 și motorii relațiilor sociale activizate prin procesul de producție.

Demeter Éva

Curiozități etnografice

Scopul studiului este de a prezenta câteva obiecte speciale din anumite cauze, și anume: forma de sticlă putea fi folosit ca *presse-papiers*, totuși părerea autoarei este că este calandru de cârpă, pentru că are diametru mai mare și are mâner. Scaunul din rădăcină a fost ori scaun de tors, ori scaun de copil folosit împreună cu oliță. Se aseamănă cu scaunele folosite de către moașe la nașteri. Sticla este recipient pentru ulei și untdelemn, dar la Meteore se găsește un recipient asemănător, din metal. Cu bătătorul pentru in se amenințau copiii: „scot bătătorul de in, și te bat”. Vecinătățile săsești din Viscri anunțau moarte cuiva și timpul înmormântării cu ajutorul tăbliței cu formă de monument funerar, iar la ziua împăcării se chemau folosind tăblița cu motive antropomorfe. De pe rochiile cu ham al ceangăilor din depresiunea Bârsa, se tăia partea superioară din față și se aplica pe masca din lemn al participativilor la dansul „borița”. Autoarea a întâlnit și ornamente haioase de poartă: s-a turnat beton în formă de cozonac. Pe vremuri sicriul se transporta la cimitir cu un obiect special, numit „calul lui Sf. Mihail”, care prezintă și un exemplar mic, cu care se transportau sicriile copiilor.

Abstracts

Könczei Csongor

A Historical Presentation of an Ethnographic Region and its Regional Identity – Călata

It might be no other region of the Hungarian language area which resulted such a vast scientific material as the Călata region did. One of the obvious characteristics of this material is that reflects a continuous attempt to sketch – with different points of view and methodology – its geographic, historical and cultural borders, implicitly to discover and define the regional identity related to it. The basic ethnographic question is the following: how far does this region stretch, which are the villages that are or can be included, and who can be considered a local of Călata? The present paper attempts to answer all these questions based on a rich historical, linguistic and ethnographic material, formulating all the data and arguments which could stand at the basis of a cultural delimitation.

Szilágyi Levente

The Impact of the Border on the Relations between Urziceni and Vállaj from 1918 to our Days

Borderlands cannot be divided from the historical processes which created or on the contrary, erased the political borders. The present paper presents the narratives related to the formation and living of this phenomenon, based on a research on the settlements of Urziceni (Romania) și Vállaj (Hungary). These texts include administrative actions, fugitive stories and some of trespassing, and even the human concepts regarding the notion of border. The inhabitants of the two settlements have lived the same geographic territories in different ways, resulting from two consecutive border modifications. The research of the related experiences and concepts can be possible only with an act of periodization, as these – besides the individual preferences – are differentiated through time periods as well. Interviews reveal that negative experiences are to be found more in Vállaj than Urziceni.

Peti Lehel

The Articulation of Crisis Situations in Visions in the Moldavian Csángó Villages

The paper analyses the social history and the cultural aspects of collective visions from the traditional Moldavian Csángó culture. It shows the mechanism how with the emergence of economic and social crisis the social fears stream into visions. The author argues that the collective visions played an important role in the articulation of crisis in a transforming Moldavian Csángó society. He emphasizes that in crisis situations caused by the communist dictatorship the visions with religious contents shaped individual and collective situations. In a very specific historical/ideological situation the apocalyptic content warned the incoherence of the new world. These religious experiences very often encouraged actions of resistance counter the socialist regime.

Ozsváth Imola

War and Military Stories of Rural Intelligentsia

One of the joint motifs of the life stories of the village teachers the author has studied are the army and war stories. Most of the narrators experienced World War II. As children, witnessed the invasion of foreign armies and saw the male members of their community being carried away into prison camps. Also they had to take over the family business being unable to go to school for a long time. As young men they had to serve in the Romanian army for up to 3 years. These memories are described in details in the life stories of the teachers where they often criticize the military regime of these days. Taking up their position of village teachers they start to collect the prison stories told by the older members of their communities, letters sent from the prison camps, they set up memorial tablets for the heroic dead and take down the army folklore still spreading by word of mouth.

Szócs Levente

Czirják Gergely: Peasant Autobiography and Local Memory

The study analyzes the autobiography of Czirják Gergely (1913–1993), a forger from Ciumani, Harghita County. A part of this text (*Havasi gyopár*) was edited in 1979. The investigation refers on the text, and also on the

contexts in which people of Ciumani usually talk about Czirják Gergely. The conclusion of the study is that the local community remembers a famous forger rather than an author.

Vajda András

The Analysis of a Peasant Archive from Dumbrăvioara

The present paper follows the illustration of the functions of writing in everyday life, based on a quantity and quality analysis of a peasant archive. It focuses on the way writing restructures the environment and the life on the individual, on the multitude of texts that appear in all the periods of a human life, obliging the individual to use them day by day. It emphasises the person in all this, the individual who tries to climb or at least to maintain himself/herself on a certain step of social hierarchy, who makes sacrifices for a better material situation, and emphasises the social and economic context, which through a continuous transformation needs different adaptations, strategies and solutions. Archives are in fact imprints of this continuous movement and of all the answers given to this social dynamic.

Turai Tünde

Family: Ideology and Social Practice

The institution of the family has gone through many changes on the turn of the 20th – 21st centuries. This poses many questions to the scholars dealing with social sciences. The sociologists and demographers have mostly been those who have worked more on the issue: their emphasis is especially on the changes caused by the structural modifications like divorce, re-marriage, step-parents/step-children, cohabitation, single-parent families, and singles. It seems that the last form of the family that became a point of reference in the papers of the scholars has been the nuclear family, since the mentioned tendencies are narrowing its boundaries and remake its meanings. The author proposes to reconceptualise the institution of the family from another point of view. She has done her fieldwork in a rural community in Romania, Sălaj County. In this society the dominant form of the family is the nuclear one – at least on the surface: in the declared norms and in the dimension of the size. But could we

be sure that what we see is really a nuclear family, does it really function as a nuclear institution? If we analyse the relationship between the elderly and the families of their offspring we can realise that many strategies of the extended family are applied.

Kinda István

An Ancient Craft in the 20th and 21st Centuries

Based on the data gathered in the last 3 years of the research, by enlightening some particular sequences of life, the paper presents the role lime-burning plays within families and the community, the process that due to the consecutive generations, has been continuously renewing, and during which workers of this specific industry have managed to produce economic and social profit, in the same time. In this phase of the research, using the deep interview method, the author tried to reveal the economic background of lime-burning in the 20–21st century and the driving force of social relations activated by the process of production.

Demeter Éva

Ethnographical Curiosities

The aim of this paper is to present some interesting items having interesting functions. There is a form of glass that can be used as a *presse-papiers*, but the author considers that it is a tool for surfacing canvas, as it has a larger diameter and a handle. The chair made of roots it was used either to weave or for babies, together with a jerry. It looks like the one used at giving birth at home. The glass recipient was for oil or other substances, but the author discovered another one made of some metal. The tool for stripping flax was used to frighten the kids, too. In the Saxon communities little tablets were used as signs for funerals and other ones for festive events. In the Bârsa region the masks used for the specific “borica” dance were made by using a part of a local skirt. The author also met hideous gate ornaments with forms as a cake. Or in old days the coffin was carried with a specific tool, called the “horse of St. Michael”, featuring here a smaller item used for the coffin of children.

Szerzőink

DEMETER Éva (Marosvásárhely, 1974) Magyar–néprajz szakot végzett a BBTE Bölcsészkarán. 2001-ben került Sepsiszentgyörgyre a Székely Nemzeti Múzeum néprajz részlegére; 2007-től közművelődésért felelős muzeológus. Doktorjelölt az Eötvös Loránd Tudományegyetem BTK Tárgyi Néprajz Tanszékén, a Néprajz/Európai Ethnológia doktori programban. Kutatási területei: a húsvéti ünnepkör – különös tekintettel a húsvéti tojások ornamentikájára, funkciójára, illetve szubkultúrák a megtéréstörténetek és stoppostörténetek tükrében.

KINDA István (Erdőszentgyörgy, 1981) Néprajz–magyar szakot végzett a kolozsvári BBTE Bölcsészkarán. Ugyanott mesterizett a Magyar Néprajz és Antropológia Tanszék programjában. Doktori címét a Debreceni Egyetem Multidiszciplináris Bölcsészettudományok doktori iskolájának néprajzi programjában szerezte 2009-ben. Kutatási területei: társadalmi kontroll, népi iparűzés, gazdálkodási és megélhetési stratégiák.

KÖNCZEI Csongor (Kolozsvár, 1974) Magyar–néprajz szakot végzett a kolozsvári BBTE Bölcsészkarán, ugyanott szocio-etnolingvisztika, majd a BBTE Európai Tudományok Karán pedig kulturális antropológia posztgraduális képzésben részesült. Doktori címét az Eötvös Loránd Tudományegyetem BTK Néprajztudományi Doktori Iskola Európai etnológia programjának keretében szerezte 2007-ben. Jelenleg a kolozsvári Nemzeti Kisebbségkutató Intézet (ISPMN) kutatója. Kutatási területei: etnokoreológia – etnomuzikológia, regionális, kulturális és etnikus identitások, interetnikus kapcsolatok, kulturális és társadalmi hálózatok.

OZSVÁTH Imola (Székelyudvarhely, 1977) Magyar–néprajz szakot végzett a kolozsvári BBTE Bölcsészkarán, ugyanitt, a Magyar Néprajz és Antropológia Tanszéken szerzett mesteri fokozatot. Doktori címét is ugyan ezen intézmény keretén belül szerezte meg 2009-ben. Kutatási területei: néptanítók, élettörténetek, narratológiai vizsgálatok.

PETI Lehel (Héderfája, 1981) 2004-ben végzett a kolozsvári Babeş–Bolyai Tudományegyetem néprajz–magyar szakán. Ugyanitt, a Magyar Néprajz és Antropológia Tanszéken szerzett mester fokozatot és kezdte el doktori tanulmányait. A Szegedi Tudományegyetemen a Néprajzi és Kulturális Antropológiai Tanszék tanársegédjeként vallásantropológiai jellegű kurzusokat tartott 2006–2008 között. Jelenleg a kolozsvári Nemzeti Kisebbségkutató Intézet (ISPMN) kutatója és a Babeş–Bolyai Tudományegyetem óraadója. Kutatási területe: a moldvai és erdélyi falvak társadalmi és vallási életének működése.

SZILÁGYI Levente (Nagykároly, 1980) Magyar–néprajz szakot végzett a kolozsvári BBTE Bölcsészkarán. Ugyanitt, a Magyar Néprajz és Antropológia Tanszéken szerzett mester fokozatot és kezdte el doktori tanulmányait. Jelenleg a Szatmár Megyei Múzeum néprajz szakos muzeológusa. Kutatási területei: társadalomnéprajz, a határ antropológiája, népi gazdálkodás – borászat.

SZŐCS Levente (Gyergyócsomafalva, 1980) Magyar–néprajz szakot végzett a kolozsvári BBTE Bölcsészkarán. Mesterizett ugyanott a Magyar Néprajz és Antropológia Tanszék programjában. Jelenleg a BBTE BTK Magyar Néprajz és Antropológia Tanszéke doktori programjának hallgatója és néprajzos-muzeológus a gyergyószentmiklósi Tarisznyás Márton Múzeumban. Kutatási területe: a gyergyói népi önéletírások.

TURAI Tünde (Margitta, 1977) Magyar–néprajz szakot végzett a kolozsvári BBTE Bölcsészkarán. PhD fokozatát az Eötvös Loránd Tudományegyetem (Budapest) Európai Etnológia Doktori Iskolájában szerezte meg 2009-ben. Fiatal kutatóként dolgozik 2006-tól a Magyar Tudományos Akadémia Néprajzi Kutatóintézetében. Kutatási területei: öregedés, idősök, generációk, család, közösségi kapcsolatháló, szociálpolitika, migráció.

VAJDA András (Sáromberke, 1979) Magyar–néprajz szakot végzett a kolozsvári BBTE Bölcsészkarán. Mesterizett ugyanott a Magyar Néprajz és Antropológia Tanszék programjában. Jelenleg a BBTE BTK Magyar Néprajz és Antropológia Tanszéke doktori programjának hallgatója. 2008-tól a Maros Megyei Múzeum munkatársa, 2009-től a Hagyományos Kultúra Megőrzésének és Terjesztésének Maros Megyei Központjának igazgatója. Kutatási területei: paraszti/populáris írásbeliség, biografikus szövegek.

Autorii

Éva DEMETER (Târgu-Mureş, 1974) Absolventă a UBB Cluj-Napoca, Facultatea de Litere, specializarea maghiară–etnografie. Din 2001 este muzeograf la Muzeul Național Secuiesc din Sf. Gheorghe, din 2007 responsabil pentru programe culturale la același institut. Este doctorandă la Universitatea Eötvös Loránd (Budapesta), Facultatea de Litere, specializarea Etnografie/ Etnologie europeană. Domenii de cercetare: obiceiuri de Paști, ornamentica ouălor încondeiate, subculturi.

István KINDA (Sângeorgiu de Pădure, 1981) Absolvent al UBB Cluj-Napoca, Facultatea de Litere, specializare etnografie–maghiară. A urmat programul de masterat al Catedrei de Etnografie și Antropologie Maghiară. Și-a susținut teza de doctorat în anul 2009 în cadrul Universității din Debrecin (Ungaria). Domenii de cercetare: controlul social, meșteșuguri populare, strategii și modele de viață.

Csongor KÖNCZEI (Cluj, 1974). Absolvent al UBB Cluj-Napoca, Facultatea de Litere, specializarea maghiară–etnografie. A urmat programele de studii aprofundate în specializări de socio-etnolingvistică (Facultatea de Litere) și antropologie culturală (Facultatea de Studii Europene) ale UBB Cluj-Napoca. Și-a susținut teza de doctorat în anul 2007 în cadrul programului de doctorat Etnologie Europeană al Facultății de Litere, Universitatea Eötvös Loránd din Budapesta. În prezent este cercetător la Institutul pentru Studiarea Problemelor Minorităților Naționale (ISPMN) Cluj. Domenii de cercetare: etnocoreologie – etnomuzicologie, identitatea regională, culturală și etnică, relații interetnice și multiculturale, rețele culturale și sociale.

Imola OZSVÁTH (Odorheiu Secuiesc, 1977) Absolventă a UBB Cluj-Napoca, Facultatea de Litere, specializarea maghiară–etnografie. A urmat programul de masterat al Catedrei de Etnografie și Antropologie Maghiară. Și-a susținut teza de doctorat în anul 2009 în cadrul școlii doctorale al UBB. Domenii de cercetare: activitatea intelectualilor, pedagogilor din zonele rurale, povestirea vieții, studii de naratologie.

Lehel PETI (Idrifaia, 1981) Absolvent al UBB Cluj-Napoca, Facultatea de Litere, specializarea etnografie–maghiară. A urmat programul de masterat al Catedrei de Etnografie și Antropologie Maghiară. Între 2006–2008 a fost asistent universitar la Universitatea din Szeged (Ungaria), în cadrul Catedrei de Etnografie și Antropologie Culturală. În prezent este cercetător la Institutul pentru Studiul Problemelor Minorităților Naționale (ISPMN) Cluj și seminarist cu plata cu oră la Universitatea Babeș–Bolyai, Catedra de Etnografie și Antropologie Maghiară. Domenii de cercetare: viața socială și religioasă a satelor din Moldova și Transilvania.

Levente SZILÁGYI (Carei, 1980) Absolvent al UBB Cluj-Napoca, Facultatea de Litere, specializarea maghiară–etnografie. A urmat programul de masterat al Catedrei de Etnografie și Antropologie Maghiară, iar în prezent este doctorand în cadrul aceleiași facultăți și muzeograf la Muzeul Județean Satu Mare. Domenii de cercetare: etnografia socială, antropologia graniței/hotarului, viticultura tradițională.

Levente SZÓCS (Ciumani, 1980) Absolvent al UBB Cluj-Napoca, Facultatea de Litere, specializarea maghiară–etnografie. A urmat programul de masterat al Catedrei de Etnografie și Antropologie Maghiară. În prezent este doctorand la aceeași facultate și lucrează ca muzeolog la Muzeul Tarisznyás Márton din Gheorgheni. Domeniul de cercetare: autobiografia populară.

Tünde TURAI (Marghita, 1977) Este absolventă a Universității Babeș–Bolyai (Cluj), Facultatea de Litere, unde a studiat literatură și lingvistică maghiară, etnografie, folclor și antropologie. A obținut gradul PhD la Universitatea Eötvös Loránd (Budapesta) în Etnologie Europeană în anul 2009. Începând cu 2006 este angajată ca asistent cercetător la Academia de Științe Maghiare, Institutul de Etnografie. Domenii de cercetare: îmbătrânirea, vârstnicii, generațiile, familia, relațiile interumane, politica socială, migrația.

András VAJDA (Dumbrăvioara, 1979) Absolvent al UBB Cluj-Napoca, Facultatea de Litere, specializarea maghiară–etnografie. A urmat programul de masterat al Catedrei de Etnografie și Antropologie Maghiară. În prezent este doctorand la aceeași facultate. Din 2008 este angajat al Muzeului Județean Mureș, iar din 2009 directorul Centrului de Conservare și Promovare a Culturii Tradiționale din Județul Mureș. Domenii de cercetare: scrisul în domeniul popular, texte biografice.

Authors

Éva DEMETER (Târgu-Mureș, 1974) She graduated from Babeș–Bolyai University Cluj-Napoca, Faculty of Letters, specialization Hungarian literature and ethnography. Since 2001 she has been working as a museologist at the Sekler National Museum in Sf. Gheorghe, starting with 2007 she is responsible for the cultural programmes of the same institute. She is also a PhD candidate at Eötvös Loránd University (Budapest) within the ethnography/European ethnology programme. Fields of research: Easter folk customs, the ornamentics of the Easter egg, subcultures.

István KINDA (Sângeorgiu de Pădure, 1981) He graduated from Babeș–Bolyai University Cluj-Napoca, Faculty of Letters, specialization Hungarian ethnography and literature. Also followed an MA course at the Department of Hungarian Ethnography and Anthropology. He presented his thesis for his PhD degree at the University of Debrecen (Hungary) in 2009. Fields of research: social control, crafts, strategies and models of life.

Csongor KÖNCZEI (Cluj, 1974) He graduated from Babeș–Bolyai University Cluj-Napoca, Faculty of Letters, fields of study: Hungarian language and literature and ethnography. He also graduated in socio-ethnolinguistics and cultural anthropology postgraduate programmes at the Babeș–Bolyai University. He presented his thesis for his PhD degree in 2007, within the European Ethnology PhD program of the Eötvös Loránd University, Faculty of Letters in Budapest. At present he is a researcher at the Romanian Institute for Research on National Minorities (ISPMN). Fields of research: ethnocoreology and ethnomusicology, regional, cultural and ethnic identity, interethnic and multicultural relationships, cultural and social networks.

Imola OZSVÁTH (Odorheiu Secuiesc, 1977) She graduated from Babeș–Bolyai University Cluj-Napoca, Faculty of Letters, specialization Hungarian literature and ethnography. Also followed an MA course at the Department of Hungarian Ethnography and Anthropology. She presented her thesis for the doctor's degree in 2009 within the same university. Fields of research: the activity or rural intelligentsia, life story, narrative studies.

Lehel PETI (Idrifaia, 1981) He graduated from Babeş–Bolyai University Cluj-Napoca, Faculty of Letters, specialization Hungarian ethnography and literature. Also followed an MA course at the Department of Hungarian Ethnography and Anthropology. Between 2006–2008 he was assistant at the University of Szeged (Hungary), at the Department of Ethnography and Cultural Anthropology, at present being a researcher at the Romanian Institute for Research on National Minorities (ISPMN) and a PhD candidate at UBB. Fields of research: the social and religious life of the Moldavian and Transylvanian villages.

Levente SZILÁGYI (Carei, 1980) He graduated from Babeş–Bolyai University Cluj-Napoca, Faculty of Letters, specialization Hungarian literature and ethnography. He also followed an MA course at the same faculty, where at present he is a PhD candidate. He is also a museologist at the Satu Mare County Museum. Fields of research: social ethnography, the anthropology of the border/frontier, traditional viticulture.

Levente SZŐCS (Ciumani, 1980) He graduated from Babeş–Bolyai University, Cluj-Napoca, Faculty of Letters, specialization Hungarian literature and ethnography. Also followed an MA course at the Department of Hungarian Ethnography and Anthropology, at present being a PhD candidate at the same department, and he works at the Tarisznyás Márton Museum in Gheorgheni. Field of research: popular autobiographies.

Tünde TURAI (Marghita, 1977). She graduated from Babeş–Bolyai University (Cluj), Faculty of Letters, where she studied Hungarian literature and linguistics, and ethnography, folklore and anthropology. She presented her thesis for her PhD degree at the Eötvös Loránd University (Budapest) in European Ethnology in 2009. Since 2006 she is a research assistant at the Ethnographic Institute of the Hungarian Academy of Sciences. Fields of research: aging, elderly, generations, family, community networks, social policy, migration.

András VAJDA (Dumbrăvioara, 1979) He graduated from Babeş–Bolyai University, Cluj-Napoca, Faculty of Letters, specialization Hungarian literature and ethnography. Also followed an MA course at the Department of Hungarian Ethnography and Anthropology, at

present being a PhD candidate at the same department. Since 2008 he has been working at the Mureş County Museum, since 2009 being the head of department at the Centre for the Preservation and Promotion of Traditional Culture of Mureş County. Fields of research: popular writing, biographic narratives.

Cuprins

Introducere	7
Könczei Csongor O prezentare istorică a unei regiuni etnografice și a identității regionale – Călata	9
Szilágyi Levente Influența graniței asupra relației dintre Urziceni și Vállaj din 1918 până astăzi	27
Peti Lehel Viziuni articulând situații de criză în satele de ceangăi din Moldova	49
Ozsváth Imola Povestiri de război și militarești la intelectualii din zona rurală	71
Szócs Levente Czirják Gergely: autobiografie populară și memorie locală	101
Vajda András Analiza unei arhive țărănești din Dumbrăvioara	123
Turai Tünde Familia: ideologie și practică socială	159
Kinda István O meserie populară străveche în secolele 20–21	175
Demeter Éva Curiozități etnografice	195
Rezumate	211
Autorii	221

Contents

Foreword	7
Könczei Csongor A Historical Presentation of an Ethnographic Region and its Regional Identity – Călata	9
Szilágyi Levente The Impact of the Border on the Relations between Urziceni and Vállaj from 1918 to our Days	27
Peti Lehel The Articulation of Crisis Situations in Visions in the Moldavian Csángó Villages	49
Ozsváth Imola War and Military Stories of Rural Intelligentsia	71
Szócs Levente Czirják Gergely: Peasant Autobiography and Local Memory	101
Vajda András The Analysis of a Peasant Archive from Dumbrăvioara	123
Turai Tünde Family: Ideology and Social Practice.	159
Kinda István An Ancient Craft in the 20 th and 21 st Centuries	175
Demeter Éva Ethnographical Curiosities	195
Abstracts	215
Authors	223